

De laatste dagen van de vrijheid: chaos,
gevaar en verraad in het Romeinse Rijk

DE VELEDA ERFENIS

CHRIS HOUTMAN

XANDER

HISTORISCHE ROMAN

Rome, tijdens de regering van keizer Vitellius¹

Rome, 7 september

Gaius Plinius Secundus kon zijn ogen niet geloven. Toen keizer Aulus Vitellius vanuit het paleis op de Palatijn omlaag waggelde, steeg uit de mensenmassa in het Circus Maximus een orkaan van gejuich op. Vanaf de ereloge wuifde hij zijn onderdanen toe. De zwaarlijvige prelaat genoot zichtbaar van de afhankelijkheidsbetuigingen die hij ontving van de pakweg honderdduizend Romeinen die waren afgekomen op de paardenraces die vandaag zouden worden gehouden ter gelegenheid van diens vierenvijftigste verjaardag.

Het moet niet gekker worden, dacht Plinius schamper. Staat hier nu werkelijk een uitzinnige menigte om een man te bejubelen die minstens zo verdorven, megalomaan, wreed en pervers is als wijlen keizer Nero?

Plinius, zelf ook niet de slankste sinds hij op middelbare leeftijd was gekomen, begreep werkelijk niet waarom de toeschouwers zo door het dollen heen waren. In april was deze onverzadigbare papzak aan de macht gekomen. En nu was het chaos, er was verdomme een burgeroorlog gaande in het Romeinse Rijk! Ruim veertien maanden terug had de Senaat Nero van zijn troon gestoten. Deze laatste nazaat uit het Julisch-Claudische vorstenhuis was opge-

¹ 69 AD

volgd door de stokoude generaal Galba, die evenwel in januari van dit jaar werd vermoord door zijn eigen vertrouweling Marcus Salvius Otho. Deze – op zijn beurt – droeg het purper slechts twee maanden, totdat de huidige keizer Vitellius de macht greep. Maar praktisch tegelijkertijd liet de populaire generaal Titus Flavius Vespasianus, die in Judea de Joodse opstand probeerde te beteugelen, zich eveneens uitroepen tot keizer.

In de optiek van de oud-cavalerist Plinius betekende deze laatste ontwikkeling goed nieuws. Hij was al decennialang met Vespasianus bevriend, beide mannen waren geboren in de provincie en stamden niet uit een eeuwenoud Romeins senatorengeslacht, maar behoorden tot de klasse der *equites* ofwel de ridderstand. Wat Vespasianus tekortkwam aan nobele afkomst, compenseerde hij door de onmiskenbare militaire macht die hij in de loop der jaren had opgebouwd. Om zijn aanspraak op de keizerlijke troon te schragen, beschikte de Flaviër over vier door de strijd geharde legioenen, gepokt en gemazeld door het feit dat ze al drie jaar bezig waren om de Joodse opstand de kop in te drukken. Bovendien kon hij rekenen op de steun van de vier eveneens gestaalde Donaulegers, alsmede de ervaren legioenen die momenteel dienden in Syria, Klein-Azië en Egypte. Het volk mocht Vitellius op zijn verjaardag dan nog zo luid toejuichen, dacht Plinius heimelijk, de realiteit was dat de burgeroorlog binnen afzienbare tijd weer in alle hevigheid zou opblaaien.

Misschien nog wel het meest bedreigend voor de positie van Vitellius was het feit dat Vespasianus twee fenomenaal toegeruste vloten kon inzetten voor de strijd om de troon: de Classis Alexandrina, die haar basis had in Alexandria, en de Classis Moesica, die in de delta van Donau gelegen was. Dankzij de honderden schepen die Vespasianus voor het uitkiezen had, kon hij bij gunstige wind binnen de kortste keren gigantische hoeveelheden troepen naar het Italisch schiereiland transporteren en een verrassingsaanval uitvoeren op iedere door hem gewenste plek.

En tot slot dreigde er nog een ander levensgroot probleem voor de huidige keizer, die zich nog steeds liet toejuichen in het Circus Maximus. Vespasianus had het opperbevel in Judea overgegeven aan zijn zoon Titus en was zelf naar Egypte getrokken, waar hij meer dan hartelijk was onthaald. Op de vruchtbare oevers van de Nijl werd een kwart van al het graan verbouwd dat Rome jaarlijks nodig had. Nu hij Egypte onder controle had, kon Vespasianus de hoofdstad uithongeren, als hem dat strategisch gesproken goed uitkwam. En honger was een gevreesd wapen, waar zelfs de sterkste legioenen ter wereld niet tegenop konden.

‘Snap jij deze feestvreugde?’

Plinius schrok. Hij had verwacht aangesproken te worden door een van de Flavische informanten met wie hij contact had en die hem het laatste nieuws over de opmars van Vespasianus zou brengen, maar de man die gehuld in een mantel met kap naast hem had plaatsgenomen op de tribune was niemand minder dan Flavius Sabinus, de oudere broer van Vespasianus.

‘Goed om je te zien, maar is dit niet te link?’ fluisterde Plinius, terwijl zijn hart bonkte in zijn keel. Tot voor kort had deze senator samen met Caenis, de concubine van Vespasianus, en diens jongste zoon Domitianus ondergedoken gezeten in het buitenhuis van Plinius in Ardea, twintig mijl ten zuiden van Rome. Vier dagen geleden waren ze verkast naar een schuiladres in de Subura, de beruchte volkswijk van Rome.

‘Ja,’ antwoordde Sabinus grijnzend. ‘Daarom ben ik hier ook, in het hol van de leeuw. Ik ben zo ongeveer de laatste persoon die ze hier verwachten.’

‘Toch is het onverantwoord,’ bromde Plinius, praktisch binnensmonds. ‘Je brengt niet alleen jezelf in gevaar, maar mij ook. Je wordt bedankt!’

Het leek weinig indruk te maken op deze oudere Flaviër, die gelukkig nog wel zo verstandig was geweest om zich als worstenverkooper te vermommen en niet in zijn hagelwitte senatoriale toga met

brede purperen strepen in het Circus Maximus was verschenen.

‘Ik heb groot nieuws,’ fluisterde Sabinus.

‘En dat is?’

‘Over een paar dagen bereiken de eerste twee van onze Donau-legioenen het noordoosten van Italia.’

Plinius hapte naar adem. ‘Wat? Zo snel?’

‘Ja. Beide legers volgen ieder hun eigen marsroute maar hebben van Vespasianus bevel gekregen om bij Aquileia² te verzamelen teneinde de krachten te bundelen in afwachting van hulptroepen die per schip onderweg zijn vanuit Judea, Egypte en Klein-Azië.’

Dat was inderdaad belangrijk nieuws, maar Plinius durfde zijn opwindning niet te laten blijken en gluurde voorzichtig om zich heen. Hier, te midden van honderdduizend geestdriftige Romeinen die waren samengekomen om de verjaardag van diens gehate tegenstander keizer Vitellius te vieren, zaten ze te praten over de langverwachte aanval van Vespasianus gezinde troepen. Stel dat een van de omstanders dit gesprek kon horen?

‘Ik zie dat je zeven kleuren stront schijt, beste Plinius,’ vervolgde Sabinus luchthartig. ‘Je zit de hele tijd als een bange wezel om je heen te koekeloeren, maar ik ben niet helemaal achterlijk. Ik had je niet voor niks bericht gestuurd dat je op de tribune schuin tegenover het paleis moest plaatsnemen, ter hoogte van de tempel van Diana. Alle kerels die in dit vak om ons heen zitten hangen de Flavische zaak aan en onder onze mantels hebben we voldoende messen, knuppels en boksbeugels verborgen om het de Vitellianen knap lastig te maken, mochten ze argwaan krijgen.’

‘Waarom wilde je me spreken?’ informeerde Plinius, ietwat gerustgesteld.

‘Caenis wil graag dat je morgen samen met haar afreist naar Aquileia. Voordat de troepen van Vitellius doorhebben dat onze troepen al in Italia zijn.’

² Het huidige Aquileia, in de provincie Udine in het noordoosten van Italië. De opgravingen aldaar staan op de Unesco Werelderfgoedlijst

‘En dan? Ik heb geen zin om klem te komen te zitten tussen twee oprukkende legers.’

‘Toch zal het moeten. Ken je Antonius Primus?’

‘Ja.’

‘Prima bevelhebber van onze Donaulegioenen, maar tegelijkertijd een heethoofd die onverantwoorde risico's neemt. Hij moet mensen om zich heen hebben die hem in toom kunnen houden, zoals Caenis en jij.’

‘Wacht even, ik neem aan dat hij zijn orders van Vespasianus krijgt, is dat niet voldoende?’

‘Jawel... als het goed is. Maar Primus heeft er een handje van om soms ook zijn eigen koers te varen.’

‘En jij denkt dat hij naar ons gaat luisteren?’

‘Daar ga ik inderdaad van uit: Caenis is per slot van rekening Vespasianus' rechterhand.’

‘Waarom ga jij die kant niet op en neem je als oudste Flaviër niet zelf het bevel?’

‘Ik ben op een andere plek nodig.’

‘O?’

Nu was het zowaar Sabinus die enkele tellen om zich heen keek om er zeker van te zijn dat hij vrijuit kon spreken. Hij boog zich naar Plinius toe. ‘Zodra de Donaulegers in Noord-Italia zijn aangekomen, openen we een tweede front,’ fluisterde hij, hees van opwinding.

‘Je bedoelt Germania?’

‘Nee, dat is ons derde front. Ik heb de eer om de strijd dichterbij huis aan te gaan.’

‘Hoe?’

‘Niet schrikken, Plinius. Ik leg het je uit. Zoals je weet ben ik formeel nog steeds *praefectus urbanae*³, ook al heb ik me een tijdje

³ Stadsprefect, belast met de openbare orde en het onderhoud van wegen, riolen, stadsmuren etc. Tevens de commandant van de Cohortes Urbanae, een politiemacht die tevens optrad als brandweer

gedeid gehouden. Ik neem binnenkort het dagelijkse bevel over de Cohortes Urbanae weer op me. Tegenover Vitellius zal ik me uiterst inschikkelijk opstellen, hij is er niet bij gebaat als er onlusten uitbreken, dus zolang ik hem beloof de openbare orde te handhaven kan hij me niks maken, zeker als ik me tegelijkertijd ietwat distantieer van de ambities van Vespasianus. Laat Vitellius maar denken dat hij een mogelijke medestander heeft binnen Flavische kringen, des te harder kunnen we hier in Rome toeslaan op een moment dat hij dat niet verwacht. Vitellius behoort tot het soort bevelhebber dat zijn troepen het liefst op honderden mijlen afstand commandeert, dat is veilig. Hij blijft altijd ver weg van het strijdtoneel, maar die luxe gunnen we hem niet. Voorlopig speel ik mooi weer, maar spoedig komt de dag dat we hem ook hier gaan aanvallen, midden in Rome. Ik ben benieuwd hoe die schijtluis daarop zal reageren.’

*

Germania, Castra Vetera⁴, diezelfde dag

Het was onwezenlijk stil in en rond het legioenskamp aan de Rijn, je kon een mol horen graven. De manschappen op de wachttorens waren nerveus en hielden hun ogen strak op de omgeving gericht. Iedere beweging, hoe miniem ook, werd feilloos door hen opgemerkt. Verscholen achter de borstwering stonden honderden Romeinse boogschutters klaar om bij het minste of geringste gevaar in actie te komen tegen een vijand die nu nog onzichtbaar was, maar desalniettemin alom aanwezig.

Munius Lupercus, de garnizoenscommandant, was in hoogste eigen persoon op een van de uitkijktorens geklommen om de situatie rondom het fort in ogenschouw te nemen. Er was reden genoeg om ongerust te zijn. Al dagenlang werden ze omsingeld door

⁴ Groot Romeins fort te Xanten, vijftig kilometer ten zuidoosten van Nijmegen

een woeste horde Bataven, Friezen en Cananefaten. Lupercus had geen idee om hoeveel barbaren het exact ging. Verkenners hadden hem gemeld dat ook andere Germaanse stammen zich inmiddels bij de Bataafse opstandelingenleider Julius Civilis hadden aangesloten. De verwachting was dat het aantal vijanden weleens zou kunnen oplopen tot twintigduizend man! Zelf had hij twee gehavende legioenen tot zijn beschikking: het Vijfde Legioen Alaudae en het Vijftiende Legioen Primigenia, die veertien dagen geleden op het slagveld in de buurt van Oppidum Batavorum⁵ een nederlaag hadden geleden tegen de Germaanse stammen die in opstand waren gekomen.

Lupercus probeerde een realistische inschatting te maken van zijn kansen op overleving. Ondanks de verliezen die ze hadden opgelopen, hield hij goede hoop. De twee legioenen telden samen nog slechts vijfduizend man, toch zou dat voldoende moeten zijn als ze zich alleen maar hoefden te verdedigen. Sinds hun overhaaste terugtrekking in het kamp hadden ze zich uitgebreid voorbereid op een bestorming. Midden in het kamp lag een enorme berg ammunitie klaar in de vorm van slingerstenen, pijlen en grote stenen voor de katapulten. Behalve de mannen op de borstwering had Lupercus bij iedere poort een cohort gereedstaan en hield hij tweeduizend legionairs in reserve, klaar om bij te springen op die plekken waar de druk van de aanval het hevigst zou worden. Verder had hij grote vuren laten aanleggen waarop ketels met pek werden gestookt om over de vijandelijke krijgers heen te kieperen mochten ze de omwalling te dicht naderen.

‘Een ruiter!’

Lupercus werd door een van de wachtposten gewezen op de Germaanse krijger die op een groot zwart paard stapvoets naderde.

‘Zo te zien een Bataaf,’ concludeerde de bevelhebber.

De barbaar nam alle tijd om dichterbij te komen. Hij zat ont-

⁵ Het huidige Nijmegen. Pas in de tweede eeuw kreeg het de naam Noviomagus

spannen in het zadel en dreef zijn paard voorwaarts met zijn knieën, want met zijn linkerhand hield hij een rol perkament vast, met de rechter een *caduceus*⁶.

‘Niet schieten!’ brulde Lupercus naar zijn boogschutters. ‘Het is een boodschapper.’

Vanuit het struikgewas, tweehonderd passen verderop, keek de Bataafse leider Julius Civilis gespannen toe. De eenogige aanvoerder zag er angstaanjagend uit met zijn roodgeverfde haar en baard, een teken van de eed die hij had afgelegd om de Romeinen uit Beneden-Germania te verjagen. Hij zou zijn woeste uiterlijk pas weer fatsoeneren als hij deze taak had volbracht.

Hij was in het gezelschap van de priesteres Elflada. De jonge vrouw trad op als afgezant van de Veleda, de Germaanse zieneres die met haar visioenen van vrijheid de opstand tegen de Romeinen had aangewakkerd.

‘Wat denk je, Civilis? Hoe gaat Lupercus reageren als hij de boodschap leest die we onze onderhandelaar hebben meegegeven?’ vroeg ze zenuwachtig pulkend aan de zoom van haar hagelwitte gewaad.

‘De rol draagt het zegel van Vespasianus,’ antwoordde Civilis droog terwijl hij in zijn lege oogkas wreef die vandaag voor de verandering keurig schuilging achter een lapje. ‘Een bericht van Vespasianus moet die Romein toch op zijn minst aan het denken zetten.’

De boodschapper was inmiddels binnen gehoorsafstand van het kamp gekomen.

‘Mijn naam is Chariovalda, decurion van de *ala*⁷ Batavorum. Ik

6 Traditionele staf met twee vleugels als herkenningsteken dat koeriers een vrije doorgang moest verlenen

7 Ala is een cavalerie-eenheid van ruim vijfhonderd man, vergelijkbaar met een bataljon

kom namens Julius Civilis met een belangrijk bericht van onze nieuwe keizer Titus Flavius Vespasianus!

Bij het horen van deze laatste naam daalde van Romeinse zijde een vijandig gesis neer op de Bataaf, die hier amper van onder de indruk leek te zijn.

‘Ik heb opdracht Munius Lupercus deze brief persoonlijk ter hand te stellen,’ riep Chariovalda. ‘Bovendien kom ik hier om de voorwaarden van jullie capitulatie te bespreken.’

‘Maak mijn paard gereed,’ riep de Romeinse bevelhebber naar een van zijn adjudanten, terwijl hij uit de wachttorens omlaag klom.

‘Misschien is het een valstrik,’ waarschuwde de jonge officier toen Lupercus eenmaal op de grond stond.

‘Ja, dat zou kunnen, tribuun⁸,’ antwoordde hij. ‘Dus we gaan het volgende doen. We gooien zo meteen de hoofdpoot open, ik rij pakweg dertig passen naar buiten en laat die brutale barbaar naar mij toe komen tot hij binnen schootsafstand is. Jij zet ondertussen onze beste boogschutters klaar op de omwalling voor rugdekking. Als die Bataaf ook maar één verdachte beweging maakt, heb je mijn permissie om een paar pijlen door zijn kop te jagen.’

Aan de bosrand liep de spanning op. ‘Waarom gebeurt er niets?’ Elfleda staarde gebiologeerd naar Chariovalda, die in de verte geduldig voor de poort van Castra Vetera wachtte.

‘Munius Lupercus komt niet zomaar tevoorschijn,’ antwoordde Civilis. ‘Leer mij de Romeinen kennen. Ofwel er wordt op dit moment in allerijl een lijfwacht geformeerd die met hem meekomt, ofwel ze zetten een paar boogschutters klaar om Chariovalda neer te schieten, als ze dat nodig vinden.’

‘Hoe groot acht je de kans dat de Romeinen zich overgeven als ze de brief van Vespasianus lezen?’

‘Klein,’ antwoordde Civilis met een brede grijns. ‘Deze Munius

8 Stafofficier, de laagste militaire rang voor jonge Romeinse notabelen, startpunt voor iedere militaire carrière

Lupercus is een aanhanger van keizer Vitellius. Geen haar op zijn hoofd die eraan denkt om van kamp te verwisselen. En zeker niet als een stel barbaren zoals wij daar bij hem op komen aandringen. Maar daar gaat het niet om, Elfleda. Als hij Vespasianus afwijst, hebben wij een schitterende *casus belli* om Castra Vetera aan te vallen zonder dat we ons meteen de woede van de rest van het Romeinse Rijk op de hals halen.’

‘Gesteld dat Vespasianus te zijner tijd door iedereen als keizer wordt erkend,’ hielp de jonge Friese priesteres hem herinneren.

Civilis gaf haar een kritische blik. ‘Ja. Maar dat is toch een voor-spelling die jij zelf hebt gedaan?’

‘Niet al mijn visioenen komen uit.’

‘Nee, maar het is ook een profetie van de Veleda. Het is haar door de goden geopenbaard.’

Elfleda knikte en zweeg. Dit was niet het moment om de Bataafse leider deelgenoot te maken van het sluimerende meningsverschil dat er bestond tussen haar en de Veleda. Zieneressen waren het niet altijd met elkaar eens over hoe de tekenen van de goden uitgelegd moesten worden. Toen de oude Veleda nog leefde zou het niet in Elfleda’s hoofd zijn opgekomen om te twijfelen aan de woorden van de heilige vrouw, maar de nieuwe Veleda die een paar maanden geleden was aangetreden had niet de levenswijsheid van haar illustere voorgangster. Amper vijftien was ze, tien jaar jonger dan Elfleda. Onmiskenbaar bezat ze de gave van de profetie en onderhield ze een bijzondere band met de goden, maar als het om Rome ging, was Elfleda degene die daar het meest van afwist. Niet voor niets was zij destijds door de oude Veleda naar de eeuwige stad gestuurd om de Romeinse manier van denken en hun cultuur eigen te maken, om de kracht van hun succesvolle goden te doorgronden en de mogelijkheden te inventariseren om zich tegen de Romeinen teweer te stellen.

De jonge Veleda had Civilis bezworen dat met de verovering van Castra Vetera een einde zou worden gemaakt aan de Romeinse

heerschappij in deze streken, maar Elfleda wist dat zo iets uiteindelijk alleen maar mogelijk was met instemming van Rome. Met Vespasianus eenmaal op de troon konden ze onderhandelen over meer vrijheid voor de Germaanse stammen, als tegenprestatie voor de diensten die ze de Flavische tegenkeizer verleenden. Maar daar was de Valeda het niet mee eens. 'De goden dienen ons lot te bepalen,' had zij gezegd, 'en onze goden onderhandelen niet, zelfs niet met de keizer.'

Elfleda herinnerde zich wat haar goede vriend Plinius haar ooit had uitgelegd: het Romeinse Rijk beschikte over meer dan dertig legioenen. Je kon er twee verslaan, maar dan zwoer Rome wraak en kreeg je er het dubbele aantal voor terug. Je kon er dan misschien weer vier verslaan, maar dan kwamen er acht jouw kant op. Of zestien. Of meer. Al eeuwenlang was de macht van Rome ongeëvenaard, ook al dreigde het rijk bij tijd en wijle aan onderlinge strubbelingen ten onder te gaan. Maar als puntje bij paaltje kwam schoven ze al hun interne problemen terzijde en gingen de Romeinen eensgezind op de vijand af. Elfleda had verschillende keren geprobeerd de jeugdige Valeda hiervan te overtuigen, maar tot nu toe was er niet naar haar waarschuwingen geluisterd. Zelfs niet door Julius Civilis, die toch moest weten hoe groot de militaire macht van de Romeinen was. Maar de Bataafse opstandelingenleider, opgehitst door de Valeda, leek amper nog voor rede vatbaar. En na zijn zege in de buurt van de Bataafse hoofdstad Oppidum Batavorum, twee weken geleden leefde hij in een onstuitbare overwinningsroes.

'De goden zijn eindelijk weer met ons, Elfleda. Als we nu doordrukken, kunnen we alle Romeinen in Germania nog voor de winter terugjagen naar het land aan de andere kant van de Alpen, waar ze thuishoren!'

Vol trots wees Civilis op de belegeringsmachines naar Romeinse voorbeelden die hij de laatste dagen had laten bouwen. Het wapentuig stond nog in het bos, uit het zicht van de Romeinen, en

bestond uit diverse indrukwekkende ballista's zoals onagers en scorpio's, stormrammen, *testudo's* en zelfs twee belegeringstorens van meer dan vijftig voet hoog.

'Dat is de enige manier waarop we de Romeinse kampen in Germania in handen kunnen krijgen,' had de Bataaf uitgelegd, toen zij hem had gevraagd naar de reden van deze wapens.

'Moeten wij niet juist naar andere middelen grijpen?' bracht ze te berde. 'De Romeinen kennen deze wapens beter dan wie dan ook. Niet alleen hun kracht, maar ook hun zwaktes en natuurlijk weten ze precies hoe je je hier tegen teweer moet stellen.'

Civilis had toegegeven dat ze hier een punt had, maar hij zag geen alternatieven. Een langdurig beleg, waarbij ze de Romeinen door middel van uithongering tot overgave probeerden te dwingen, was voor hem geen optie. 'Snelheid is essentieel, Elfleda. We hebben nu het tij mee doordat we ons kunnen verschuilen achter de keizerlijke ambities van Vespasianus. Het lijkt alsof we partij zijn in de Romeinse burgeroorlog. Dat geeft ons niet alleen legitieme rugdekking, maar ook de ruimte om ondertussen de positie van Rome in onze streken te ondergraven.'

'Of we kiezen daadwerkelijk voor Vespasianus,' betoogde Elfleda. 'We helpen hem om keizer te worden en gaan daarna met hem onderhandelen over onze vrijheid. We kennen hem persoonlijk. Als er één Romein is die we kunnen vertrouwen dan is het Vespasianus.'

Civilis schudde zijn hoofd.

'Wat nou, nee?'

'Je kunt geen enkele Romein vertrouwen, Elfleda.'

'Onzin. Vespasianus deugt.'

'Ja, zolang je braaf doet wat hij wil. Of zolang je nuttig bent voor de Flavische zaak. Maar wee je gebeente als je hem dwarszit, dan is hij genadeloos. Ik heb hem meegemaakt bij de verovering van Britannia, tijdens het keizerschap van Claudius. Vespasianus had het Tweede Legioen Augusta onder bevel, waar wij met onze Bataafse

cavalerie als hulptroepen aan verbonden waren. Jij hebt in Rome alleen zijn vriendelijke, huiselijke kant leren kennen, maar ik heb hem in actie gezien op het slagveld. Hij is een beul. Ik heb hem hele dorpen met de grond gelijk zien maken en duizenden arme Britten als slaaf zien afvoeren. Als Vespasianus keizer wordt, kunnen we alleen met hem onderhandelen op basis van kracht. En daarvoor moeten Germania, Gallia en het liefst ook Brittannia bevrijd zijn van de Romeinen. Eerder zal hij ons niet serieus nemen.'

Elfleda zuchtte. Al wekenlang probeerde ze op Civilis in te praten, maar hij leek met de dag volhardender te worden. Ze richtte haar blik op Chariovalda, de bode die ze met het schrijven van Vespasianus naar het Romeinse kamp in de verte hadden gestuurd, waaruit duidelijk moest worden dat de opstandelingen een verbond hadden gesloten met de Flaviërs. Hij wachtte nog steeds op een reactie van Romeinse zijde, maar vooralsnog leek Munius Lupercus geen aanstalten te maken om de Bataafse gezant te woord te staan.

Het was onheilspellend stil. Op de verdedigingswerken was geen Romein te zien. Wat was er aan de hand? Was dit de stilte voor de storm? Elfleda voelde haar hart bonken in de keel, want dit voorspelde weinig goeds.

*

Rome, later die dag

Dansen op de vulkaan, dacht Plinius geërgerd toen hij om zich heen keek, dat is waar die idioten mee bezig zijn! Onderweg naar zijn huis op de Caeliusheuvel aanschouwde hij met grote ogen het feestgelag dat in de straten van Rome was aangericht. Het gepeupel deed zich op deze broeierige zomerdag tegoed aan de gratis wijn die namens Vitellius overall werd geschonken en schranste

van de uitgebreide banketten die op alle belangrijke kruispunten in de stad stonden opgesteld. Daar werden ook de zakken graan uitgedeeld waar iedere Romeinse burger recht op had. En om de feestvreugde compleet te maken waren er, naast de wagenrennen in het Circus Maximus, ook in de andere amfitheaters en theaters van Rome bijzondere voorstellingen en attracties georganiseerd, zoals jachtpartijen op wilde beesten, gladiatorenengevechten en een keur aan bloederige executies. En dat alles omdat keizer Aulus Vitellius ondanks de vele verontrustende berichten over naderende vijandelijke legioenen die hij inmiddels toch ook moest hebben vernomen, had besloten zijn verjaardag te vieren.

Het is een wanhoopspoging om het volk tevreden te houden, dacht Plinius, de Caeliusheuvel beklimmend. Vitellius kon zich geen onrust in Rome permitteren. Vandaar ook dat de nieuwe keizer de hulp had ingeroepen van de godin Concordia, symbool van de eendracht. Om haar te paaien had Vitellius speciale munten laten slaan waarop deze vrouwelijke godheid stond afgebeeld. Zoals gebruikelijk werd de muntslag gebruikt om propaganda te bedrijven. De keizer wilde ermee benadrukken dat Rome het naderende gevaar van Vespasianus alleen kon doorstaan als men eensgezind zou optreden.

Puffend en zwetend kwam Plinius aan bij zijn stadsvilla, bijna op de top van de Caeliusheuvel. Hij was gehaast, er moest een hoop gebeuren voordat hij morgenochtend vroeg kon afreizen naar Noord-Italia. Overal in Rome werd jacht gemaakt op de aanhangers en familieleden van Vespasianus, dus zijn eerste zorg was hoe hij Caenis veilig de stad uit kon smokkelen.

*